

Українська революція. Водночас жовтневі події 1917 р. в Петрограді, що за радянської доби кваліфікувалися як Велика Жовтнева соціалістична революція, були понижені у статусі до «більшовицького перевороту».

З'явилися у підручниках матеріали, пов'язані з релігійним життям, голодомором, кризовими явищами у житті радянського суспільства тощо. Новими були й теми, пов'язані із здобуттям Україною незалежності. До підручників повертались заборонені за радянських часів політичні діячі (М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра, Д. Донцов та інші).

Окрім появи нових тем у шкільних підручниках з історії, здійснювалося й корегування тих, що вивчались за радянських часів. Наприклад, Київська Русь висвітлювалась вже не як «колиска трьох братніх народів» - а як давня українська держава. Із змісту вилучено Велику Вітчизняну війну і школярі вивчали ці події в контексті Другої світової.

Характерно, що тексти підручників з історії 90-х – початку 2000-х років залишалися вкрай перенасиченими політичною історією і, в цьому плані, нагадували радянські шкільні навчальні книги.

Пошуки нових підходів до висвітлення подій і фактів історії України іноді приводили авторів шкільних підручників, услід за академічними дослідниками, до сумнівних тверджень і висновків. Помітним було, наприклад, захоплення багатьох з них терміном «революція». Деякі історики стали називати революцією події Національно-визвольної війни українського народу XVII ст., розпад СРСР та інші явища. Подальше висвітлення історичних подій в Україні більшістю дослідників та авторів шкільних підручників розглядалося вже виключно крізь призму революції. Боротьба політичних еліт, що переросла в «рух громадської непокори, організований прихильниками кандидата від опозиції після 2-го туру президентських виборів 2004 р. в Україні» отримав назву «Помаранчева революція».

Отже, упродовж перших десятиліть незалежності України зміст шкільних підручників з історії зазнав суттєвої трансформації, обумовленої переглядом більшості подій і явищ української історії з позиції національної держави і демократизації суспільства.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ В ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: КОЛЕГІУМИ (1996 – 2010)

Н. Б. Антонець, канд. пед. наук

Верховна Рада України своєю Постановою від 23 березня 1996 р. внесла зміни й доповнення до Закону Української РСР «Про освіту» (1991), виклавши його у новій редакції. Саме у новій редакції цього документу до переліку тих середніх закладів освіти, які створювалися для розвитку здібностей, обдарувань і талантів дітей (а саме – спеціалізованих шкіл, гімназій, ліцеїв), було додано новий тип загальноосвітнього закладу – колегіум.

Згідно із статтею 9 першої редакції Закону України «Про загальну середню освіту» (1999) назву колегіум мав право отримати загальноосвітній навчальний заклад III ступеня філологічно-філософського та (або) культурно-естетичного профілів. Термін навчання у колегіумі, як і в інших загальноосвітніх навчальних закладах III ступеня, відповідно до статті 12 цього ж документу визначався у 3 роки.

З метою забезпечення належної організації діяльності колегіумів міністр освіти і науки України В. Кремень 19 червня 2003 р. підписав наказ «Про затвердження Інструкції про порядок конкурсного приймання дітей (учнів, вихованців) до гімназій, ліцеїв, колегіумів, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів)». Зокрема, для вступу на 1 курс колегіуму (що відповідав 10-му класу старшої школи) у конкурсному відборі (він мав здійснюватися на безоплатній основі) могли брати участь учні незалежно від місця проживання на підставі свідоцтва про базову загальну середню освіту. Конкурсна комісія також зобов'язувалася приймати копії дипломів, грамот, інших документів, які підтверджують здібності учнів з обраної спеціалізації та відображають їхні навчальні та творчі досягнення. Адміністрації навчального закладу надавалося право встановлювати пільгові умови конкурсу для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей-інвалідів, дітей, які постраждали від аварії на Чорнобильській АЕС, інших категорій дітей. Конкурсні випробування мали проводитися з навчальних предметів, що відповідають спеціалізації закладу, в усній або письмовій формах (співбесіда, диктант, тестування, письмова робота, усне опитування за білетами, захист творчих робіт тощо). Адміністрації колегіуму надавалося право самостійно визначати види і форми проведення та кількість конкурсних випробувань, але не більше трьох з урахуванням співбесіди. Приймання до загальноосвітніх класів більш ранніх ступенів навчання, які залежно від потреб населення та місцевих умов дозволялося створювати у складі колегіумів, мало відбуватися без конкурсу.

Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» (2010) вніс корективи у діяльність колегіумів. Так, вони вже визначалися як навчальні заклади II – III ступенів, водночас термін навчання в старшій школі, як і в інших відповідних типах загальноосвітніх закладів, скорочувався до двох років.

ВІДОБРАЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬСЬКИХ ШКІЛ І ШКІЛ З 2-3 МОВАМИ НАВЧАННЯ (1991-2010)

С. М. Шевченко, канд. пед. наук

На сучасному етапі суспільного розвитку Українська держава гарантує рівні права для всіх національностей, які проживають на її теренах. Розроблена протягом років незалежності концепція етнонаціональної політики, що знайшла